

אמרו לו [רבי יוסי ורבי שמעון שחלקו על רבי מאיר בברייתא דשני לוגין], לרבי מאיר שמתיר לשתות בברייתא דשני לוגין: אי אתה מודה שיש לחוש שמא יבקע הנוד ולא יפריש אף לאחר זמן, ונמצא זה שותה טבלים למפרע.

"דבשלמא כי מפריש לה לאחר זמן איכא למימר הך דמטא השתא לחלק כהן, יש ברירה, דמעיקרא בתוך הנוד נמי דידיה הואי משעת קריאת שם, וחולין שתה.

אבל כי בקע הנוד ולא איברר לה תרומה מיניה, מאי יש ברירה איכא למימר, הא אפילו לבסוף לאו לכלל תרומה בא"רש"י].

אמר להן: לכשיבקע — אז נעיין בדבר לאוסרו.

כלומר: לא חיישינן להכי כיון דלא שכית, דהא אי בעי מסר לה לשומר לשומרו שלא יבקע.

ומפרשינן: ולמאי דפליק אדעתין מעיקרא, דטעמא דרבי יוסי ורבי שמעון, משום דהוי תרומה שאין שיריה ניכרין [וכן למאי דסלקא דעתין לעיל דטעמייהו דרבי שמעון משום שאין ברירה, תוספות], אם כן מאי קאמרי ליה [רבי יוסי ורבי שמעון, לרבי מאיר], והא לאו היינו טעמא דידיהו?!

ומפרשינן: הכי קאמרי ליה: לדידן אסור, משום דבעינן ראשית ששיריה ניכרין, [או משום שאין ברירה].

אלא לדידך, דלא סבירא לך האי טעמא,

אי אתה מודה שיש לחוש שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע? לח-א

אמר להן: לכשיבקע:

מתניתין:

שביתתו של אדם נקבעת בכניסת השבת או החג למשך כל השבת או החג, ללא אפשרות לשנותה או לחלקה.

ונחלקו תנאים האם שבת ויום טוב הסמוכים זה לזה קדושה אחת להם, ומקום שביתה אחד להם, בלי אפשרות לפצל את מקום השביתה בין הימים. או שתי קדושות הן, וניתן לפצל את מקום השביתה שלהם על ידי הנחת עירוב, או שני עירובים, באופנים שיתבארו במשנה שלפנינו.

רבי אליעזר אומר: יום טוב הסמוך לשבת, בין מלפניה בין מלאחריה, והיה צריך לילך ביום הראשון למזרח העיר, וביום השני למערבה, מניח אדם שני עירובין — האחד במזרח העיר והשני במערב העיר —

ואומר: עירובי בראשון! כלומר: עירובי שבמזרח יקנה לי בכניסת יום ראשון למזרח. **ובשני יקנה לי עירובי שבמערב, למערב.**

או שאומר: **בראשון למערב ובשני למזרח.**

או כשצריך לילך רק ביום הראשון חוץ לתחום העיר, וביום השני אין צריך לזוז מתחומו לא לכאן ולא לכאן, ואינו רוצה להפסיד לא אלפיים של תחומו מן המזרח ולא אלפיים של תחומו מן המערב: מערב עירוב אחד לצד שהוא רוצה לילך בו ביום ראשון, ואומר: **עירובי יקנה לי רק ביום ראשון, וביום השני הריני כבני עירי;**

או כשצריך לילך רק ביום השני חוץ לתחום, אומר: **עירובי יקנה לי רק ביום שני, וביום הראשון הריני כבני עירי שיש להם אלפיים אמה לכל רוח.**

וטעמיה דרבי אליעזר: משום דסובר דיום טוב ושבת הסמוכין זה לזה אינם כיומא אריכתא, אלא שתי קדושות הן, ולכל חד יומא אית ליה חדא שביתה.

וחכמים אומרים: אי אפשר לחלק את שביתת שני הימים, כיון שקדושה אחת הן וכיום אחד ארוך הם נחשבים.

אלא: **או מערב שני עירובין לרוח אחת בשני הימים, או אינו מערב כל עיקר, ובשני הימים הרי הוא כבני עיר.**

וחזורת ומבאר המשנה: **או מערב שני עירובין לשני ימים לרוח אחת, או אינו מערב כל עיקר.**

[והיינו הא דקאמר תחילה: או מערב לרוח אחת. ובגמרא מפרש למה לי תרתי.

עתה מבאר המשנה לפי חכמים **כיצד יעשה** שיהיה העירוב מועיל לשני הימים. וכאמור, לאותו מקום שביתה! ?

הנחת המשנה היא, שלפי חכמים, למרות ששבת ויום טוב הם קדושה אחת ויומא אריכתא, בכל זאת צריך לחזור ולקנות עירוב גם בכניסת היום השני.

אם היתה שבת אחר יום טוב:

מוליכו השליח של המערב בכניסת יום ראשון לסוף אלפיים אמה, ומחשיך עליו [נשאר באותו מקום עד שתחשך, ויקנה שביתה למשלחו לאותו היום], ונוטלו לעירוב כדי שלא יאבד עד כניסת היום השני [כי אם יאבד לא יהיה לו קנין עירוב למחר], **ובא לו לביתו**¹²¹.

ישוב בא למקום עירובו למחרת, ביום טוב, לפני כניסת השבת, עם העירוב שהניח אתמול, ומחשיך השליח עליו [על העירוב שמביא לשם] ואוכלו שם אם ירצה, **ובא לו לביתו בלא העירוב**, שהרי שבת היא.

ואם אינו עושה על ידי שליח אין צריך עירוב כלל. תוספות יום טוב.

ונמצא השליח **משתכר** הן **בהליכתו**, שמרויח למשלחו את אפשרות ההליכה באמצעות העירוב למחר, וגם **משתכר** השליח **באכילת עירובו**, במקום הנחתו.

וביאר רש"י: וביום טוב שחל להיות לאחר השבת, שאין יכול להוליך עירובו בשבת בשביל יום טוב, כיצד יעשה:

מוליכו בראשון, בערב שבת, וחזור והולך לשם בשני, בשבת עצמה, לראות אם קיים עירובו, ומחשיך עליו, ואוכלו שם או בביתו.

ואם **נאכל** עירובו **בראשון**, הועיל לו **עירובו** רק ליום הראשון, ואין עירובו מועיל לשני. וטעמיה דחכמים מפרש לה בגמרא.

אמר ותמה (להן) [להם] **רבי אליעזר:** כיון שאתם אומרים שצריך להניח בשני הימים

למה קתני "ונוטלו ובא לו", וראה ריטב"א כאן.

121. רש"י לקמן דף לט א ד"ה אמרי, וכן הוא ברבינו יהונתן ומאירי. ובסוף הסוגיא יתבאר

עירוב, ואם נאכל עירובו בראשון אין מועיל לו העירוב לשני, על כרחך מודים אתם לי שהן שתי קדושות!

שאם קדושה אחת הם, הרי זה כמי שנאכל עירובו אחר בין השמשות, שקנה שביתה לכל אותו היום.

וכיון שגם אתם סוברים ששתי קדושות הן — למה לא יערב כל יום לצד אחר?!

גמרא:

שנינו במשנה: וחכמים אומרים: או מערב לרוח אחת, או אינו מערב כל עיקר; או מערב לשני ימים, או אינו מערב כל עיקר:

ותמהינן: למה לי תרתי?

והרי הא דתנן תחילה "או מערב לרוח אחת" — מאי ניהו [מה מובנו]? בהכרח, שיערב רק לרוח אחת לשני ימים!

וכמו כן הא דתנן לאחר מכן "או מערב לשני ימים" — מאי ניהו? מובנו, בהכרח, שמערב רק לרוח אחת!

ותיקשי מה הוסיף התנא בדבריו, והרי — היינו דבריו קמיינתא?!

ומפרשינן: הכי קאמרי ליה רבנן לרבי אליעזר:

וכי אי אתה מודה שאין מערבין ליום אחד,

הציו לצפון והציו לדרום, [או הציו לצפון, והציו כבני העיר, ריטב"א].

אלא: "או מערב לרוח אחת [לכל היום], או אינו מערב כל עיקר"?

אמר להן רבי אליעזר: אבל [אמת! וכמו דמתרגמינן "אבל" שרה אשתך יולדת לך בן — בקושטא].

אמרו לו: כשם שאין מערבין ליום אחד הציו לצפון והציו לדרום, כך אין מערבין לשני ימים — ליום טוב ושבת הסמוכין זה לזה — יום אחד למזרח ויום אחד למערב. אלא: "או מערב לשני ימים [לרוח אחת], או אינו מערב כל עיקר"!¹²²

ומבאר הגמרא טעמא דרבי אליעזר: לא דמי.

התם — ביום אחד — קדושה אחת היא, ולפיכך אי אפשר לחלק את העירוב.

אבל הכא — ביום טוב ושבת — שתי קדושות הן!

ומביאה הגמרא ברייתא שנחלקו בה רבי אליעזר וחכמים באופן דומה.

אמר להן רבי אליעזר¹²³:

וכי אי אתם מודים שאם עירב ברגליו [שהלך לסוף אלפיים אמה, ושבת שם] ביום ראשון, אין מועילה לו הליכתו אלא לקנות שביתה בראשון. ומערב ברגליו שוב ביום

צפון ודרום, ואחר כך מזרח ומערב].

123. ברייתא היא, בתוספתא ריש פרק ד', ריטב"א.

122. וכתב רבינו יהונתן: דהציו לצפון דאמרינן, היינו בלילה, שהשמש סובב בלילה לצפון. והציו לדרום, היינו ביום, שהשמש הולך ביום פני דרום. [וכוונתו לפרש אמאי נקט בתחילה

ומפרש תלמודא טעמיה דרבי אליעזר: **התם**, הא דלא מהני לערב ביום טוב בתחילה לשבת, טעמא הוא **משום הכנה**, שנמצא מכין מיום טוב לשבת [וכדלילף בעמוד ב' רבה מקרא ד"והכינו את אשר יביאו", שאין יום טוב מכין לשבת, ראשונים], ולא משום דחד יומא הוא.

תנו רבנן: עירב ברגליו ביום ראשון — של יום טוב ושבת הסמוכין זה לזה — **מערב ברגליו**, כלומר: צריך לחזור ולערב ברגליו **שוב ביום שני**.

נאכל עירובו ביום ראשון — **אין יוצא עליו ביום שני**, אלא הרי הוא כבני עירו, ואין צריך לחשוש שמא קנה לו עירובו שבראשון אף לשני ונמצא שאסור לצאת מן העיר לצד שכנגד עירובו. דודאי שתי קדושות הן ואין עליו חשש ספק, **דברי רבי**.

רבי יהודה — פליג על הא דסבר רבי דבשני הרי הוא כבני עירו בין לקולא ובין לחומרא — **ואומר**:

הרי זה ספק אם קדושה אחת היא, והועיל לח-ב עירובו שבראשון לקנות שביתה אף בשני במקום עירובו, והפסיד אלפיים אמה שכנגד עירובו. או שתי קדושות הן, והרי הוא כבני עירו שאסורין לילך יותר ממקום עירובו [שהוא לסוף אלפיים אמה מן העיר].

ולפיכך: אינו מותר אלא באלפיים אמה שבין עירובו לעירו, דממה נפשך מותר הוא בהם.

והרי זה **"חמר** — **גמל"**. כלומר: כחמר וגמל גם יחד, [ועל דרך שנתבאר לעיל במשנה דף לה א].

שני אם רוצה לילך מתחום העיר אף ביום שני.

או אם **נאכל עירובו ביום ראשון** — הרי מודים אתם לי — **שאיין יוצא עליו ביום שני!**

אמרו לו: אבל! אכן בכך אתה צודק.

אמר להם רבי אליעזר: **הא לאיי**, אם כן, כדבריכם, הרי **שתי קדושות הן**, ולמה לא יערב שני עירובין לשתי רוחות?

ומפרש תלמודא טעמא דרבנן [ריטב"א]:

ספוקי מספקא להו אם שתי קדושות הן או קדושה אחת.

ולפיכך אזלינן **הכא** — שלא לערב שני עירובין — **לחומרא**, דשמא קדושה אחת היא!

והכא — שלא לסמוך על עירוב שנעשה בראשון — **לחומרא**, דשמא שתי קדושות הן.

אמרו תמהו לו חכמים **לרבי אליעזר** [ברייתא שם, ריטב"א]: **וכי אי אתה מודה**, שאין **מערבין בתחילה**, כשלא עירב בין השמשות של ערב יום טוב [מפני שלא הוצרך לצאת, ונתחדש לו צורך לצאת בשבת], **מיום טוב לשבת?**!

אמר להן: אבל!

אמרו לו: **הא לאיי**, אם כן סובר אתה דקדושה אחת היא! והרי הוא כיום אחד שאינו יכול לערב בחצי היום, אם לא עירב בין השמשות. וכיון שכן, איך מערב חצי יום לכאן וחצי יום לכאן?!